

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 192828 17 Rev
Banjaluka, 18.5.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija: Stake Gojković, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Darka Osmića, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja B.S. B.L., koga zastupa punomoćnik B.S., advokat iz B.L., protiv tužene M.Č. iz B.L., koju zastupa punomoćnik K.K., advokat iz B.L., radi duga, vrijednost predmeta spora: 54.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 192828 16 Gž od 14.6.2017. godine, na sjednici održanoj dana 18.5.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 192828 14 P od 08.3.2016. godine, obavezana je tužena da tužitelju isplati iznos od 54.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 03.6.2014. godine, kao dana podnošenja tužbe, do isplate i da mu nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 5.949,10 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja do isplate.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 192828 16 Gž od 14.6.2017. godine, žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev tužene za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 1.312,50 KM, kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu u iznosu od 1.228,50 KM.

Blagovremenom revizijom tužena pobija drugostepenu odluku iz svih razloga propisanih odredbom člana 240. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP). Predlaže da se revizija usvoji i osporena presuda preinači tako da se odbije tužbeni zahtjev, ili da se obe nižestepene presude ukinu i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Tužitelj predlaže da se revizija tužene odbije, kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da mu tužena, po osnovu sticanja bez osnova, isplati iznos od 54.000,00 KM, sa pripadajućom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe do isplate, uz naknadu troškova parničnog postupka.

Raspravljajući o stavljenom zahtjevu, na osnovu rezultata dokaznog postupka nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužena kod pravnog prednika tužitelja, B.I.B. a.d. B.L.,

obavljala poslove direktora divizije za upravljanje rizicima, na osnovu odluke tužitelja broj: 03-282-01 od 03.9.2010. godine i ugovora o međusobnim pravima, obavezama i odgovornostima (menadžerski ugovor) od 30.9.2010. godine; da je na osnovu zahtjeva tužene za sporazumni prekid radnog odnosa od 04.4.2013. godine, direktor pravnog prednika tužitelja, dana 05.4.2013. godine, donio odluku broj: 04-126/13 kojom je tuženu razriješio dužnosti direktora divizije za upravljanje rizicima, zaključno sa 07.5.2013. godine; da je istog dana tužena sa tužiteljem zaključila sporazum o raskidu ugovora o međusobnim pravima, obavezama i odgovornostima; da je određen otkazni rok od 30 dana; da je odlukom tužitelja broj: 04-149/13 i aneksom 1 na sporazum od 05.4.2013. godine, oba akta od 09.4.2013. godine, otkazni rok produžen do 30.6.2013. godine; da je na račun tužene, dana 05.4.2013. godine, isplaćen iznos od 72.000,00 KM na osnovu putnog naloga broj: 85 od 05.4.2013. godine koja sredstva su kasnije knjižena kao otpremnina u iznosu od 18.000,00 KM i iznos od 54.000,00 KM na ime naknade za 12 mjeseci zabrane konkurencije; da je tužena u periodu od 30.6.2013. do 30.6.2014. godine, radila u privrednom društvu I.I. d.o.o. ali ne na poslovima koji bi konkurisali djelatnosti i poslovanju tužitelja; da je tadašnji direktor tužioca, E.N. punomoćjem broj: 04-89/13 od 30.4.2013. godine, ovlastio direktora finansijske divizije D.R. da u periodu njegovog odsustva od 30.5.2013. do 18.5.2013. godine, zastupa tužioca i preuzima sve pravne i faktičke radnje iz djelokruga direktora banke; da je D.R., dana 16.5.2013. godine donio odluku broj: 04-160/13 kojom su stavljene van snage ranije donesene odluke (od 05.04.2013. godine) o radnopravnom statusu tužene; da je istog dana donio i odluku broj: 04-161/13 o razrješenju tužene i odluku broj 04-162/13, kojom je tuženoj jednostrano otkazan menadžerski ugovor, sa otkaznim rokom od 30 dana i pravom na otpremninu u iznosu koji je jednak trostrukom iznosu mjesečne naknade za rad za poslednji mjesec prije raskida menadžerskog ugovora, uz oslobađanje obaveze poštovanja klauzule konkurencije; te da je istekom navedenog otkaznog roka tužena objavljen sa obaveznih vidova osiguranja, dana 25.6.2013. godine.

Na temelju naprijed navedenih činjenica – da je tužiteljici na osnovu putnog naloga isplaćen iznos od 72.000,00 KM, koji ona nije pravdala, a da je kasnije razrješena dužnosti koju je obavljala i jednostrano raskinut menadžerski ugovor, sa pravom na otpremninu u iznosu od 18.000,00 KM (trostruki iznos zadnje primljene plate) – tužitelj je ustao tužbom dana 03.6.2014. godine sa zahtjevom da mu tužena vrati iznos od 54.000,00 koji joj je isplaćen bez valjanog pravnog osnova.

Tužena je osporila takav zahtjev isticanjem da je neosnovan, jer da joj je sporni iznos isplaćen na osnovu zaključenog sporazuma o raskidu ugovora o međusobnim pravima, obavezama i odgovornostima od 05.4.2013. godine (a ne na osnovu navedenog putnog naloga) kojim se ona obavezala da će poštovati klauzulu zabrane konkurencije u periodu od 12 mjeseci od dana prestanka menadžerskog ugovora, a tužitelj da će joj isplaćivati mjesečnu naknadu, određenu članom 11. tog ugovora (75% iznosa naknade za rad isplaćen za poslednji mjesec prije prestanka važenja ugovora), što za 12 mjeseci daje iznos od 54.000,00 KM.

Kod takvog stanja stvari, budući da se upravo tužena od stavljenog zahtjeva branila navođenjem da joj je sporni iznos isplaćen na osnovu odluke (koju je pročitala u dokaznom postupku) o razrješenju koja je donesena na njen zahtjev i na osnovu zaključenog sporazuma (takođe pročitana kao dokaz) o raskidu menadžerskog ugovora (sve od 05.4.2013.godine) – nikako ne stoji revizioni navod da su sudovi prekoračili tužbeni zahtjev, kada su o zahtjevu tužitelja sudili i na osnovu ovih dokaza, bez obzira što ih nije izveo tužitelj, čak i pod uslovom da se na ovaj način može prekoračiti tužbeni zahtjev.

Takođe, tužitelj je na pripremnom ročištu održanom 08.7.2015. godine jasno istakao da njegov zahtjev „predstavlja zahtjev za vraćanje neosnovano stečenog od strane tuženog zbog isplate nedugovanog odnosno zbog prestanka osnova po kojem je isplata bila izvršena“, pa ne stoji

navod revdenta da tužitelj nije tražio da mu se sporni iznos isplati „na ime neosnovanog bogaćenja iz razloga što je otpao ranije postojeći zakonit osnov za isplatu“. Štaviše, tužitelj je tokom postupka pobijao valjanost tog „ranije postojećeg zakonitog osnova za isplatu“ (odluke o sporazumnom raskidu od 05.4.2013. godine) kojima je tužena nastojala opravdati isplatu iznosa od 54.000,00 KM, čije vraćanje tužitelj traži temeljem sticanja bez osnova.

Naprijed izloženo čini neosnovanim navode revizije kojima se pokušava dokazati tvrdnja o prekoračenju tužbenog zahtjeva, kakav prigovor je odbio i drugostepeni sud uz prihvatljive jasne i argumentovane razloge koje, revizija, kako je naprijed objašnjeno, nije uspjela dovesti u sumnju.

Na temelju naprijed navedenih činjenica koje i nisu sporne među parničnim strankama (stranke različito ocjenjuju valjanost materijalnih akata tužitelja kojim je regulisan radnopravni status tužene), nižestepeni sudovi su zaključili da je postojao pravni osnov za isplatu spornog iznosa tuženoj (temeljem odluke o razrješenju i sporazuma o raskidu menadžerskog ugovora od 05.4.2013. godine), ali da je taj osnov otpao kada je tužitelj, odlukom od 16.5.2013. godine, oslobodio tuženu obaveze poštovanja konkurencijske klauzule, slijedom čega su se ispunili uslovi iz odredbe člana 210. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik RS“ broj:17/93, 3/96, 39/03, 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), da tužena vrati iznos koji je primila i koji bi bio opravdan da je zabrana ostala na snazi.

Odluke nižestepenih sudova su pravilne i zakonite.

Radni spor je parnica iz radnog odnosa. Ali svaka parnica iz radnog odnosa nije radni spor. Bez povrede prava iz radnog odnosa nema ni zaštite prava u radnom sporu. Sudsku zaštitu prava iz radnog odnosa može ostvariti samo onaj kome je to pravo povrijeđeno. Proizlazi da je radni spor parnica o pravu radnika u kojoj je on tužitelj a poslodavac tuženi. Ostale parnice iz radnog odnosa su sporovi o pravu poslodavca, u kojima je on tužitelj a radnik tuženi.

S tim u vezi, neosnovano tužena tvrdi da se ovdje radi o radnom sporu i da nije bilo mjesta primjeni odredaba ZOO. Drugačije rečeno, nižestepeni sudovi nisu pogriješili kada su o zahtjevu tužitelja sudili na osnovu odredbi ZOO, koje regulišu sticanje bez osnova, na kakvom pravnom osnovu je tužitelj (suprotno tvrdnji revidentice, kako je naprijed objašnjeno) i temeljio tužbeni zahtjev.

Odredbom člana 115. stav 1. Zakona o radu (“Službeni glasnik Republike Srpske” br. 38/00, 40/00,47/02,38/03, 66/03, 20/07 i 55/07 u kojem je objavljen Prečišćeni tekst– dalje: ZR) je propisana mogućnost da se poslodavac sporazumije sa radnikom da se radnik za određeno vrijeme nakon prestanka radnog odnosa, a najduže do jedne godine, ne može zaposliti kod drugog poslodavca na teritoriji R.S. ili na užem području, odnosno da ne može, za svoj ili tuđi račun, na istoj teritoriji, odnosno području obavljati ili ugovarati poslove kojima se konkuriše poslodavcu. Slično su ugovorile i parnične stranke, članom 11. menadžerskog ugovora zaključenog dana 30.9.2010. godine, kojim su regulisale međusobna prava i obaveze pri zaposlenju tužene kod pravnog prednika tužitelja – da tužena, nakon prestanka rada kod banke, neće moći, bez saglasnosti banke, obavljati poslove koji na bilo koji način konkurišu djelatnosti i poslovanju banke; a ukoliko ne da saglasnost iz prethodnog stava da je dužna, za vrijeme dok traje zabrana, isplaćivati menadžeru (tuženoj) naknadu u iznosu od 75% iznosa naknade za rad utvrđene tim ugovorom za poslednji mjesec prije prestanka važenja ugovora.

Ovakva klauzula, sadržana u ZR i u menadžerskom ugovoru, ima za cilj u prvom redu da zaštiti poslodavca od konkurencije, a u slučaju da poslodavac tu mogućnost koristi – da zaštiti i radnika odnosno da mu se obezbjedi nakanada (član 115. stav 3. ZR i stav 2. člana 11. menadžerskog ugovora) za vrijeme za koje ne može kod drugog poslodavca ili samostalno obavljati posao koji konkuriše djelatnosti i poslovanju poslodavca kod kojeg prestaje raditi.

U konkretnom slučaju tužitelj i tužena su ugovorili naprijed opisanu klauzulu i po tom osnovu je tuženoj isplaćen iznos od 54.000,00 KM (sve urađeno istog dana 05.4.2013. godine). Međutim, nedugo zatim (odlukom od 16.5.2013. godine), dok je tužena još bila radnik tužitelja i prije nego što je zasnovala radni odnos kod drugog poslodavca, tužitelj je oslobodio tuženu „klauzule konkurencije utvrđene članom 11. Menadžerskog ugovora, tako da Imenovana nakon prestanka važenja Menadžerskog ugovora može: za svoj račun ili za račun trećih lica obavljati poslove koji na bilo koji način konkurišu djelatnosti i poslovanju Banke; biti osnivač, član, konsultant, član uprave ili nadzornog odbora drugog pravnog lica koje na bilo koji način konkuriše djelatnosti i poslovanju Banke; te stupiti u radni odnos u drugom pravnom licu radi obavljanja istih ili sličnih poslova koje je obavljala u Banci“.

Na taj način je, kako ispravno obrazlažu nižestepeni sudovi, otpao pravni osnov temeljem kojeg je tuženoj isplaćen sporni iznos, slijedom čega je ona u obavezi da ga vrati (član 210. stav 2. ZOO).

Ta obaveza vraćanja, uostalom, regulisana je stavom 3. člana 11. menadžerskog ugovora prema kojoj „Ukoliko Banka da saglasnost iz stava 1. ovog člana, bez obzira da li je ista data na zahtjev Menadžera ili bez zahtjeva, kao i u slučaju da Menadžer postupi suprotno zabrani konkurencije, Banka nije dužna isplaćivati mjesečnu naknadu iz prethodnog stava“.

Protiv odluka donesenih 16.5.2013. godine (o stavljanju van snage ranije donesene odluke, od 05.04.2013. godine, u vezi sa radnopravnim statusom tužene), o razrješenju tužene i o jednostranom otkazu menadžerskog ugovora, kojim je tužena oslobođena obaveze poštovanja klauzule konkurencije – tužena nije pokretala ni vodila nikakve postupke (pa ni pred sudom – kada bi to bio radni spor). Tako su ove odluke postale konačne i pravosnažne. Pravosnažna odluka sadrži neoborivu pretpostavku o njenoj zakonitosti, pa su one, suprotno tvrdnji revidentice, proizvele pravno dejstvo i više se ne mogu pobijati.

Zato navodi tužene kojima pobija ispravnost ovih odluka (od 16.5.2013. godine) i insistira na sadržaju ranijih odluka (donesenih 05.4.2013. godine), kao i na sadržaju sporazuma sačinjenog na osnovu tih odluka koje su stavljene van snage, nisu mogle ishoditi drugačiju odluku.

Naprijed dati razlozi i ostale navode revizije čine irelevantnim za rješenje ovog spora, slijedom čega je riješeno kao uizreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Staka Gojković

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarne
Amila Podrašćić